

Finansdepartementet
Fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ofa.k.remissor@regeringskansliet.se
2024-11-08

Yttrande över SOU 2024:50

Nätt och jämnt - Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva arbetar för goda villkor i hela landet, en god landsbygdsutveckling och en god balans mellan stad och land. Vi företräder tusentals lokala utvecklingsgrupper och stöttas av ett 40-tal medlemsorganisationer som arbetar för att hela Sverige ska leva.

I vårt remissvar fokuserar vi på de delar av betänkandet som berör villkoren för människors möjligheter att leva, bo och verka i hela landet.

Sammanfattande synpunkt

Hela Sverige ska leva anser att utredningen gjort ett bra arbete med att gå igenom och utveckla beräkningsmodellerna och att beskrivningen av hur det fungerar är en bra grund för att öka förståelsen för systemet. Vi tillstyrker samtliga förslag i utredningen.

Utjämningsystemet är viktigt för landsbygdspolitiken

Utjämningsystemet är ett mycket viktigt politiskt instrument för att öka likvärdigheten och utjämna för strukturella skillnader. Utjämningsystemet fyller en viktig funktion för att det ska vara möjligt att uppnå det landsbygdspolitiska målet om ”en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet.” Vi ser att utjämningen behöver bli mer långtgående än vad den är i dag för att uppnå likvärdiga förutsättningar och skapa balans mellan land och stad. Indikator opinion gjorde på riksorganisationen Hela Sverige ska leva en opinionsundersökning ”Landsbygdsbarometern” som visade att sjukvård och skola/förskola är de viktigaste frågorna lokalt för över hälften av landsbygdsborna. De frågorna adresseras inte idag av landsbygdspolitiken, men däremot av det kommunala utjämningsystemet. Vi ser det som absolut nödvändigt att skatteutjämningen justeras och uppdateras efter det förslag som utredningen lagt.

Nytt mått för gleshet

Hela Sverige ska leva instämmer med utredningen att det nya måttet för gleshet ska införas. Vi är positiva till metoden som används, men ser att det behöver ses över så att inte vissa glea kommuner drabbas oproportionerligt mycket av förändringen. Förslaget är att bygga måttet genom att räkna hur stor yta som behövs för att samla ihop 3000 respektive 15000 invånare. Det gör att t.ex. Vilhelmina, som har en tätort

med precis 3000 invånare, men i övrigt en mycket gles befolkningsstruktur, blir påverkade i allt för hög grad. Ett förslag är att se om det går att höja invånarantalet i indexet något, eller på något annat sätt säkerställa att glesa kommuner som hamnar precis på gränsen inte drabbas så som de gör i det nuvarande förslaget.

Vi anser också att det är viktigt att se till att måttet förvaltas och utvecklas av en lämplig aktör, så att det fortsätter att vara relevant. Utredningen föreslår att måttet borde utvecklas för att ta hänsyn till faktiska förhållanden, som vägförbindelser och vattendrag, för att bli helt rättvisande. Det instämmer vi i. Vi ser också att måttet skulle kunna användas av fler exempelvis regioner och statliga myndigheter, för att öka deras möjligheter att ta hänsyn till platsbaserade förutsättningar.

Minska polariseringen för att öka möjligheterna till likvärdighet

I debatten om utjämningsystemet ser vi att de kommuner och regioner som gynnas av systemet är positiva, medan de som missgynnas är mer negativa. De som betalar in till systemet tycker att de ska betala mindre, och driver frågan gentemot regeringen. De kommuner som gynnas av utjämningsystemet är inte lika högröstade och har heller inte lika nära till maktens korridorer.

Vi hoppas att regeringen har kraft nog att stå emot rösterna från de missnöjda betalande kommunerna och står fast vid sitt löfte om att jämlikheten mellan olika delar av landet behöver säkerställas. Ofta framhålls argumentet att skatteutjämnningen skulle vara tillväxthämmande vilket utredningen visar inte stämmer. Utjämnningen baseras på faktorer som inte går att påverka. Trots att ett uppdaterat utjämningsystem kommer att kunna ge bättre möjligheter för likvärdiga förutsättningar kommer det fortsatt att finnas stora skillnader mellan kommuner som har en stor kapitalstark befolkning och dem som inte har det.

En grundläggande del i vårt samhälle måste vara att hålla ihop och skapa förutsättningar för att hela Sverige ska kunna leva och utvecklas. Många av de kommuner som berörs av det nya förslaget bidrar till Sverige med kompetens, råvaror, viktig produktion och förnyelsebara energikällor. Dessa bidrag syns inte i utjämningsystemet. Detta skapar en känsla av orättvisa.

Med tanke på hur viktigt systemet är för att skapa likvärdighet i hela landet ser vi att det behövs någon form av förändring för att bryta uppfattningen om att vissa kommuner är närande och andra är tärande. Eftersom kommuner enbart får beskatta inkomster är det framför allt andelen höginkomsttagare som avgör kommunens inkomster. Till nästa utredning föreslår vi att den får titta på vad som händer om man bokför den statliga fastighetsskatten på naturresurser på den kommun där intrånget görs. På så sätt får alla en bättre bild av vilka kommuner som når respektive tär, och debatten kan bli mer nyanserad.

Om grundläggande, essentiella samhällsliga funktioner i stora delar av landet tillåts förfalla. och att kommuner och regioner inte kan erbjuda grundläggande välfärd till de människor som valt att bo där, kommer stora delar av Sverige att sluta fungera, vilket skulle vara negativt för utvecklingen i hela landet.

BESLUT

Riksorganisationen Hela Sverige ska levas remissvar är beslutat av Irene Oskarsson, ordförande och Erik A. Eriksson, ordförande. Josefin Heed har varit föredragande, med inspel från Terese Bengard.

Vireda	Klässbol
Irene Oskarsson	Erik A. Eriksson
Ordförande	Ordförande

Riksorganisationen Hela Sverige ska levas

Tel växel: 010-489 13 50

info@helasverige.se

www.helasverige.se #helasverigeskaleva

www.landsbygdsriksdagen.se